مجله علوم پزشکی رازی دوره ۲۹، شماره ۷، مهر ۱۴۰۱ http://rjms.iums.ac.ir

مقاله پژوهشی

ارائه راهکارهای ارتقاء سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران

لیلا ترابزاده : دانشجوی دکتری، گروه مدیریت ورزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

وحید شجاعی : دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. (* نویسنده مسئول) shojaei.vahid@yahoo.com

محمد حامی : دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

جمشید همتی مرادآبادی : استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد بهبهان، دانشگاه آزاد اسلامی، بهبهان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: بررسی وضعیت سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی، می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف در این زمینه کمک کند. این موضوع نه تنها در ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی دانشجویان تأثیرگذار است، بلکه می‌تواند نقش مهمی در افزایش سطح آگاهی عمومی داشته باشد. لذا هدف مطالعه حاضر، ارائه راهکارهای ارتقاء سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران بود.

روش کار: این تحقیق از نوع تحقیقات کیفی بود. جامعه آماری پژوهش را تمامی کسانی تشکیل می‌دادند که آگاه به موضوع سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در حوزه ورزش بودند و به صورت مشخص خبرگان حوزه رسانه، فناوری اطلاعات و مدیریت ورزشی را شامل می‌شد. نمونه آماری به تعداد قابل کفایت بر مبنای رسیدن به اشباع نظری چارچوب پژوهش انتخاب و به صورت هدفمند و در دسترس نمونه‌گیری شد (۱۶ نفر). تحلیل داده‌ها توسط نرم افزار مکس کیودا نسخه ۱۸ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج کیفی پژوهش منعکس شده نشان داد که به منظور توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی می‌بایست در سه حوزه دسترسی یا دستیابی، ارزشیابی و کاربست یا کاربرد اقدام نمود.

نتیجه‌گیری: در مجموع، می‌توان بیان کرد که نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در میان دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران نیازمند تمرکز بر سه حوزه کلیدی است: دسترسی به اطلاعات، ارزشیابی اطلاعات، و کاربرد اطلاعات. توجه به این سه حوزه، می‌تواند به شکل‌گیری یک بنیان قوی در سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان کمک کند و آن‌ها را برای مواجهه با چالش‌های اطلاعاتی در آینده آماده سازد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

سواد رسانه‌ای،

سواد اطلاعاتی،

علوم ورزشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۰

تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۷/۰۹

شیوه استناد به این مقاله:

Torabzadeh L, Shojaei V, Hami M, Hemmati Moradabadi J. Presenting Solutions to Improve Media and Information Literacy among Sports Science Students of Universities in Mazandaran Province. Razi J Med Sci. 2022;29(7): 249-258.

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

Razi Journal of Medical Sciences. 2022;29(7):249-258. http://rjms.iums.ac.ir

Original Article

Presenting Solutions to Improve Media and Information Literacy among Sports Science Students of Universities in Mazandaran Province

Leila Torabzadeh : PhD Candidate, Department of Sports Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, IRAN.
Vahid Shojaei : Associate Professor, Department of Sports Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, IRAN, (*Corresponding author) shojaei.vahid@yahoo.com
Mohammad Hami : Associate Professor, Department of Sports Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, IRAN.
Jamshid Hemati Moradabadi : Assistant Professor, Department of Sports Management, Behbahan branch, Islamic Azad University, Behbahan, IRAN.

Abstract

Background & Aims: Media and information literacy refers to a set of skills and abilities that allow a person to search, evaluate, analyze, and use information effectively. In today's world, where information is spreading rapidly and access to various sources through various media has become very easy, the importance of media and information literacy is felt more than ever. In today's world, information is widely available to everyone, and students, as the new generation and future builders of society, are faced with a huge amount of data and various contents more than ever before. Due to this extent, the ability to manage, process, and analyze this information is of particular importance. Media and information literacy is a set of skills that allows people to use the available information and ensure its accuracy effectively. Students, especially in academic settings, continuously need access to information sources for their research, studies, and decision-making. The lack of media and information literacy among students can have serious consequences in various academic, research, and even personal dimensions. This lack means the inability to search, evaluate, analyze, and effectively use available information, which can lead to problems in understanding information correctly, relying on unreliable sources, and spreading false information. In academic environments, students are regularly confronted with large amounts of information in trticles, books, online data, and other sources. Without adequate media and information literacy skills, these students may have difficulty distinguishing credible from dubious sources and may not be able to properly assess which information is reliable and which is false or biased. The lack of this type of literacy can negatively affect the quality of research and scientific results of students. This situation not only hinders their academic progress but can also lead to the dissemination of false information in the scientific community. In addition, the lack of sufficient media literacy makes students more vulnerable to false or misleading information in the media and social networks. This deficiency can lead to the strengthening of false beliefs and unhealthy behaviors that have destructive effects on the individual and society. Therefore, the lack of media and information literacy is an important challenge for students that requires special attention from educational and cultural institutions. Improving these skills can help improve the quality of education, research, and individual and social empowerment of students. Therefore, investigating the state of media and information literacy among sports science students can help identify strengths and weaknesses in this field and provide solutions to improve these skills. This issue is

Keywords
Media literacy, information literacy, sports science

Received: 10/05/2022
Published: 01/10/2022

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

not only effective in improving the educational and research quality of students, but it can also play an important role in preventing the spread of false information and increasing the level of public awareness. Therefore, the present study aimed to provide solutions for improving media and information literacy among sports science students of universities in Mazandaran province.

Methods: This research was qualitative. The statistical population in the qualitative part included two human societies and an information society (scientific and library resources). The human part of the statistical population of the research was made up of all those who were aware of the subject of media and information literacy in the field of sports and specifically included experts in the field of media, information technology, and sports management. A sufficient number of statistical samples were selected based on reaching the theoretical saturation of the research framework and were selected in a purposeful and accessible manner (16 people). The basis of the sample selection was that the selected people could contribute to the formation of the theory and the reproducibility of the findings. The information society also included library and scientific resources such as articles and books compiled in the field of media and information literacy. In the qualitative part, research tools included two library study tools and interviews. At first, library studies are conducted to check the current state of scientific resources related to the research topic. Methods and methods such as analysis of the conducted research, generation of information, and description of the desired situation were used. Then, after extracting the initial list of indicators, an exploratory interview was used to complete and develop the framework. The validity of the transcript of the library study and the interview tool was first evaluated using experts' opinions. Then, it was checked through the validity methods of coding and the agreement of the correctors (kappa coefficient, etc.). To investigate the ways to improve the media and information literacy of sports science students, it was done with a qualitative approach and by Max Kyuda version 18 software. In this way, the notes and audio materials from the interviews with 16 experts in sports, media, and information management were implemented along with the data collected from the study of 40 scientific documents including related articles and books through the software. The mentioned was analyzed.

Results: The qualitative results of the reflected research showed that to develop media and information literacy, it is necessary to act in three areas: access, evaluation, and application. For example, to improve the fields of sports science students, responsible and involved institutions should develop internet infrastructure and communication networks.

Conclusion: In general, it can be stated that the results of the research show that the development of media and information literacy among sports science students in Mazandaran universities requires focusing on three key areas: access to information, evaluation of information, and application of information. Improving access to reliable information sources is the first step in this direction, which enables students to access up-to-date scientific data. After that, it is necessary to strengthen the skills of information evaluation, so that students can evaluate the validity and accuracy of sources and avoid false or misleading information.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Torabzadeh L, Shojaei V, Hami M, Hemmati Moradabadi J. Presenting Solutions to Improve Media and Information Literacy among Sports Science Students of Universities in Mazandaran Province. Razi J Med Sci. 2022;29(7): 249-258.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

مقدمه

سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی به مجموعه‌ای از مهارت‌ها و توانایی‌ها اشاره دارد که به فرد امکان می‌دهد تا به‌طور مؤثر اطلاعات را جستجو، ارزیابی، تحلیل و استفاده کند. در دنیای امروز، که اطلاعات به‌سرعت در حال انتشار است و دسترسی به منابع گوناگون از طریق رسانه‌های مختلف بسیار آسان شده، اهمیت سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی بیش از پیش احساس می‌شود (۱). در دنیای امروز، اطلاعات به‌طور گسترده‌ای در دسترس همگان قرار دارد و دانشجویان به‌عنوان نسل جدید و آینده‌ساز جامعه، بیش از هر زمان دیگری با حجم عظیمی از داده‌ها و محتواهای گوناگون مواجه هستند. با توجه به این گستردگی، توانایی مدیریت، پردازش، و تحلیل این اطلاعات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۲). سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی مجموعه‌ای از مهارت‌هاست که به افراد امکان می‌دهد تا به‌طور مؤثر از اطلاعات موجود بهره‌برداری کرده و از صحت و دقت آن‌ها اطمینان حاصل کنند. دانشجویان، به‌ویژه در محیط‌های آکادمیک، به طور مستمر نیازمند دسترسی به منابع اطلاعاتی برای تحقیقات، مطالعات و تصمیم‌گیری‌های خود هستند (۳). در این میان، توانایی تشخیص منابع معتبر از منابع غیرمعتبر و تفکیک اطلاعات صحیح از اطلاعات نادرست، از اهمیتی حیاتی برخوردار است. این توانایی‌ها نه تنها بر کیفیت تحقیقات و یادگیری دانشجویان تأثیر می‌گذارد، بلکه در توسعه تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه نیز نقش بسزایی دارد. علاوه بر این، رسانه‌ها نقش قابل‌توجهی در شکل‌دهی به افکار و نگرش‌های عمومی دارند (۴). دانشجویان که به‌طور مداوم در معرض این رسانه‌ها قرار می‌گیرند، نیازمند درک عمیق‌تری از پیام‌ها و مقاصد پشت پرده محتواهای رسانه‌ای هستند. نبود سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی می‌تواند منجر به سوءتفاهم‌ها، پذیرش بدون چون و چرای اطلاعات نادرست و حتی تأثیرات منفی بر نگرش‌ها و رفتارهای فردی و اجتماعی شود (۵). بنابراین، توسعه و تقویت سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در دانشجویان نه تنها برای موفقیت تحصیلی و پژوهشی آنان ضروری است، بلکه برای ارتقای سطح آگاهی و توانایی تحلیل انتقادی در مواجهه با اطلاعات روزمره نیز اهمیت دارد. بررسی وضعیت و ارتقای این نوع سواد در دانشجویان می‌تواند به تقویت بنیان‌های فکری و علمی جامعه کمک کند و زمینه‌ساز شکل‌گیری جامعه‌ای آگاه‌تر و مسئولیت‌پذیرتر شود (۶).

سواد رسانه‌ای برای دانشجویان علوم ورزشی اهمیت ویژه‌ای دارد زیرا آن‌ها در محیطی فعالیت می‌کنند که به‌طور مداوم با اطلاعات جدید و پیشرفت‌های علمی مواجه هستند. این دانشجویان نیازمند توانایی‌های خاصی هستند تا بتوانند اطلاعات مربوط به حوزه‌هایی مانند فیزیولوژی ورزشی، تمرینات بدنی، تغذیه، و روش‌های نوین درمانی را به‌درستی درک و ارزیابی کنند (۷). سواد رسانه‌ای به آن‌ها کمک می‌کند تا منابع اطلاعاتی معتبر را از منابع غیرمعتبر تشخیص دهند و از اطلاعات صحیح و قابل اعتماد برای ارتقای دانش خود و بهبود عملکرد ورزشی استفاده کنند. علاوه بر این، رسانه‌ها نقش مهمی در شکل‌دهی به باورها و نگرش‌های عمومی درباره ورزش، سلامت و سبک زندگی دارند (۸). دانشجویان علوم ورزشی با داشتن سواد رسانه‌ای می‌توانند پیام‌های رسانه‌ای را به‌درستی تحلیل کنند، از تبلیغات نادرست و اطلاعات گمراه‌کننده اجتناب کنند و با دیدی انتقادی به محتواهای ارائه شده در رسانه‌ها نگاه کنند. این مهارت‌ها نه تنها در پیشرفت تحصیلی و حرفه‌ای آنان مؤثر است، بلکه به آن‌ها کمک می‌کند تا در ترویج اطلاعات درست و علمی در جامعه نیز نقش فعالی ایفا کنند (۹). در مجموع، سواد رسانه‌ای برای دانشجویان علوم ورزشی ابزاری ضروری است که به آن‌ها کمک می‌کند تا با اطمینان و دقت بیشتری در محیط پیچیده و پر از اطلاعات امروزی به فعالیت بپردازند و به‌عنوان متخصصان آینده در حوزه‌های ورزشی، علمی و آموزشی تأثیرگذار باشند (۱۰).

از سوی دیگر، کمبود سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در میان دانشجویان می‌تواند پیامدهای جدی در ابعاد مختلف تحصیلی، پژوهشی و حتی شخصی به همراه داشته باشد. این کمبود به معنای ناتوانی در جستجو، ارزیابی، تحلیل و استفاده مؤثر از اطلاعات موجود است، که می‌تواند منجر به مشکلاتی در درک صحیح اطلاعات، اتکا به منابع نامعتبر و اشاعه اطلاعات نادرست شود (۱۱). در محیط‌های دانشگاهی، دانشجویان به‌طور مرتب با حجم وسیعی از اطلاعات در قالب مقالات، کتب، داده‌های آنلاین و دیگر منابع مواجه هستند. بدون

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

داشتن مهارت‌های کافی در سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی، این دانشجویان ممکن است در تشخیص منابع معتبر از منابع مشکوک دچار مشکل شوند و نتوانند به‌درستی ارزیابی کنند که کدام اطلاعات قابل اعتماد و کدام نادرست یا مغرضانه است (۱۲). کمبود این نوع سواد می‌تواند بر کیفیت تحقیقات و نتایج علمی دانشجویان نیز تأثیر منفی بگذارد. این وضعیت نه تنها در پیشرفت تحصیلی آن‌ها خلل ایجاد می‌کند، بلکه می‌تواند به انتشار اطلاعات غلط در جامعه علمی منجر شود. علاوه بر این، نبود سواد رسانه‌ای کافی باعث می‌شود که دانشجویان در معرض خطرات بیشتری در مواجهه با اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی قرار بگیرند (۱۳). این کمبود می‌تولند منجر به تقویت باورهای نادرست و رفتارهای ناسالم شود که تأثیرات مخربی بر فرد و جامعه دارد. بنابراین، کمبود سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی یک چالش مهم برای دانشجویان است که نیازمند توجه ویژه‌ای از سوی نهادهای آموزشی و فرهنگی است. ارتقای این مهارت‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش، پژوهش، و توانمندسازی فردی و اجتماعی دانشجویان کمک کند (۱۴). بنابراین، بررسی وضعیت سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی، می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف در این زمینه کمک کرده و راهکارهایی برای ارتقای این مهارت‌ها ارائه دهد. این موضوع نه تنها در ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهشی دانشجویان تأثیرگذار است، بلکه می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری از انتشار اطلاعات نادرست و افزایش سطح آگاهی عمومی داشته باشد. لذا هدف مطالعه حاضر، ارائه راهکارهای ارتقاء سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران بود.

روش کار

این تحقیق از نوع تحقیقات کیفی بود. جامعه آماری در بخش کیفی شامل دو جامعه انسانی و جامعه اطلاعاتی (منابع علمی و کتابخانه‌ای) بود. بخش انسانی جامعه آماری پژوهش را تمامی کسانی تشکیل می‌دادند که آگاه به موضوع سواد رسانه ای و اطلاعاتی در حوزه ورزش بودند و به صورت مشخص خبرگان حوزه رسانه، فناوری اطلاعات و مدیریت ورزشی را شامل می‌شد. نمونه آماری به تعداد قابل کفایت بر مبنای رسیدن به اشباع نظری چارچوب پژوهش انتخاب و به صورت هدفمند و در دسترس نمونه‌گیری شد (۱۶ نفر). اساس انتخاب نمونه این بود که افراد منتخب بتوانند به شکل‌گیری نظریه و تکرارپذیری یافته‌ها کمک کنند. جامعه اطلاعاتی نیز شامل منابع کتابخانه‌ای و علمی مانند مقالات و کتب تدوین شده در حوزه سواد رسانه ای و اطلاعاتی بود. در بخش کیفی ابزار پژوهش شامل دو ابزار مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه بود. در ابتدا برای بررسی وضعیت موجود منابع علمی مربوط به موضوع پژوهش مطالعات کتابخانه ای انجام می گیرد. از روش‌ها و شیوه هایی مانند تحلیل تحقیقات انجام شده، تولید اطلاعات و توصیف وضعیت مطلوب استفاده شد. سپس بعد از استخراج فهرست اولیه شاخص‌ها از مصاحبه اکتشافی برای تکمیل و تدوین چارچوب استفاده شد. روایی رونوشت مطالعه کتابخانه‌ای و ابزار مصاحبه ابتدا با استفاده از نظر متخصصان ارزیابی گردید. سپس از طریق روش‌های روایی کدگذاری و توافق مصححان (ضریب کاپا، و ...) بررسی شد. برای بررسی راهکارهای ارتقاء سواد رسانه ای و اطلاعاتی دانشجویان علوم ورزشی با رویکرد کیفی و توسط نرم افزار مکس کیودا نسخه ۱۸ انجام شد. به این صورت که یادداشت‌ها و مطالب صوتی حاصل از مصاحبه با ۱۶ نفر از خبرگان مدیریت ورزشی، رسانه و اطلاعات پیاده شده و در کنار داده‌های جمع آوری شده از مطالعه ۴۰ سند علمی مشتمل بر مقالات و کتب مرتبط از طریق نرم افزار مذکور تحلیل شد.

یافته‌ها

یافته‌های کیفی پژوهش منعکس شده در جدول ۱ نشان داد که به منظور توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی می‌بایست در سه حوزه دسترسی یا دستیابی، ارزشیابی و کاربست یا کاربرد اقدام نمود. به عنوان مثال، جهت ارتقاء زمینه های دستیابی دانشجویان علوم ورزشی،

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

نهادهای مسئول و دست اندرکار می‌بایست به توسعه زیرساخت‌های اینترنتی و شبکه ارتباطی اقدام نمایند. این موضوع از طریق تسهیل ارتباطات ملی، بسترسازی ارتباطات علمی بین المللی، طراحی اینترنت و مرورگر ملی، توسعه پهنای باند اینترنت، تولید برنامه های مرتبط با سواد رسانه ای و اطلاعاتی، توسعه ارتباطات وایرلس و ... با تسهیل و ترویج فرهنگ عمومی و تعیین حقوق فضای مجازی قابل انجام است. لازم به ذکر است که نهادهای مختلفی مانند وزارت ارتباطات، صدا و سیما، وزارت ارشاد، مجلس شورای اسلامی، شورای عالی فضای مجازی، معاونت فناوری علمی، وزارت علوم و سازمانهای تابعه و ... در این امر دخیل هستند. همچنین به منظور جهت دهی به دانشجویان علوم ورزشی می بایست بومی سازی محتوا و روش آموزش صورت گیرد و از طریق ایجاد سامانه تعیین اعتبار مجلات و رسانه ها، رتبه بندی ناشران، رتبه بندی مولفان، مترجمین، محققان و ...، روزآمد سازی مقالات علمی، آموزش تفکر انتقادی و قیاسی، آموزش مشارکت علمی و کار تیمی، و آموزش تفکر سیستمی به دانشجویان کمک شود.

جدول ۱- کدهای مفهومی و مقولات مستخرج از منابع علمی و مصاحبه ها

کدهای مفهومی	نهادهای متولی	مقولات	
توسعه پهنای باند اینترنت			استراتژی های ارتقاء سواد رسانه ای و اطلاعاتی
توسعه ارتباطات وایرلس	وزارت ارتباطات		
توسعه شبکه ارتباطات رسانه ای	صدا و سیما		
تولید برنامه های مرتبط با سواد رسانه ای و اطلاعاتی	وزارت ارشاد		
فرهنگ عمومی جامعه	مجلس شورای اسلامی	دسترسی و دستیابی	
تعیین حقوق فضای مجازی	شورای عالی فضای مجازی		
تسهیل ارتباطات ملی	معاونت فناوری علمی		
طراحی اینترنت و مرورگر ملی	وزارت علوم و سازمانهای تابعه		
بستر سازی ارتباطات علمی بین المللی			
بومی سازی محتوای آموزش	وزارت علوم	ارزشیابی	
بومی سازی روش آموزش	سازمان صدا و سیما		
ایجاد سامانه تعیین اعتبار مجلات و رسانه ها	وزارت ارشاد		
رتبه بندی ناشران	نهادهای آکادمیک		
رتبه بندی مولفان، مترجمین، محققان و ...	نهادهای رسانه ای		
روزآمد سازی مقالات علمی	نهادهای آموزشی		
آموزش تفکر انتقادی و قیاسی	نهادهای فرهنگی		
آموزش مشارکت علمی و کار تیمی	NGO ها		
آموزش تفکر سیستمی			
تربیت نیروهای متخصص	نهادهای مدنی و صنفی	کاربست	
سطح بندی آموزش سواد رسانه ای و اطلاعاتی	نهادهای رسانه ای		
آموزش احترام به صاحبان ایده و تولیدات علمی	نهادهای آموزشی		
توسعه اخلاق علمی	نهادهای آکادمیک		
کاربست تحقیقات علمی			
توسعه خلاقیت و فناوری			
توسعه مهارتهای انجام پژوهش			
مشارکت در دوره های بازآموزی			
نشر تولیدات علمی			

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

بحث

نتایج نشان داد که به منظور توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران می‌بایست در سه حوزه دسترسی یا دستیابی، ارزشیابی و کاربست یا کاربرد اقدام نمود. این نتیجه همسو با نتایج تحقیقات پیکو (Piko) و همکاران (۲۰۲۰) (۸)، ریچاردسون (Richardson) و همکاران (۲۰۱۵) (۱۴) و جیمنز- پرز (Jiménez-Pérez) و همکاران (۲۰۲۰) (۱۵) نتایج یکسانی داشته است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت دسترسی به اطلاعات، یکی از عوامل کلیدی در توسعه سواد اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران است. سواد اطلاعاتی به معنای توانایی جستجو، ارزیابی، و استفاده مؤثر از اطلاعات است، و بدون دسترسی مناسب به منابع اطلاعاتی متنوع و معتبر، این مهارت‌ها قابل توسعه نخواهند بود. وقتی افراد به اطلاعات کافی و با کیفیت دسترسی داشته باشند، می‌توانند دیدگاه‌های مختلف را بررسی کنند، به منابع معتبر تکیه کنند و تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند (۱۴). در محیط‌های آموزشی و پژوهشی، دسترسی به اطلاعات به دانشجویان و پژوهشگران این امکان را می‌دهد تا با استفاده از منابع معتبر، تحقیقات خود را به‌طور دقیق و علمی انجام دهند. این دسترسی، پایه‌گذار رشد فکری و تحلیلی افراد است و به آن‌ها کمک می‌کند تا نه‌تنها در محیط آکادمیک، بلکه در زندگی روزمره نیز بتوانند اطلاعات را به‌درستی پردازش و استفاده کنند (۱۳). همچنین، دسترسی به اطلاعات، به افراد این امکان را می‌دهد تا با دیدی وسیع‌تر به مسائل نگاه کنند و از منابع گوناگون برای بهبود مهارت‌ها و دانش خود بهره ببرند. این امر به تقویت تفکر انتقادی کمک می‌کند و افراد را قادر می‌سازد تا در برابر اطلاعات نادرست و گمراه‌کننده مقاوم‌تر شوند (۹). بنابراین، دسترسی به اطلاعات، پایه‌ای اساسی برای توسعه سواد اطلاعاتی است و نقشی حیاتی در توانمندسازی افراد برای استفاده هوشمندانه و آگاهانه از اطلاعات ایفا می‌کند. این امر نه‌تنها در سطح فردی، بلکه در سطح اجتماعی نیز به ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری‌ها و افزایش آگاهی عمومی کمک می‌کند.

نتایج این مطالعه نشان داد که ارزشیابی یکی دیگر از عوامل مهم در توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران می‌باشد. در تبیین این مسأله می‌توان بیان داشت که ارزشیابی اطلاعات یکی از ارکان اساسی در توسعه سواد اطلاعاتی است، زیرا توانایی تشخیص و ارزیابی دقیق اطلاعات به افراد این امکان را می‌دهد که در برابر حجم گسترده‌ای از داده‌ها و منابع اطلاعاتی که امروزه در دسترس است، بتوانند به‌درستی تصمیم‌گیری کنند. در عصر دیجیتال، که اطلاعات به‌سادگی و به‌سرعت منتشر می‌شود، همه اطلاعات معتبر و قابل اعتماد نیستند. بنابراین، ارزشیابی اطلاعات به افراد کمک می‌کند تا از صحت، دقت، و اعتبار منابع اطمینان حاصل کنند (۱۴). بدون مهارت ارزشیابی، افراد ممکن است به اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده اعتماد کنند که این امر می‌تواند به تصمیمات نادرست، اشتباهات در پژوهش‌ها و حتی شکل‌گیری باورهای غلط منجر شود. این مهارت به افراد کمک می‌کند تا منابع معتبر را شناسایی کنند، کیفیت و هدف اطلاعات را بسنجند، و تفاوت میان واقعیت و نظر شخصی یا تبلیغاتی را تشخیص دهند (۱۵). علاوه بر این، ارزشیابی اطلاعات باعث تقویت تفکر انتقادی می‌شود. وقتی افراد به‌طور فعال به ارزیابی اطلاعات می‌پردازند، به‌صورت خودکار به تحلیل دقیق‌تر و عمیق‌تری از محتوا می‌رسند و از پذیرش بی‌چون و چرای هر نوع اطلاعات جلوگیری می‌کنند. این توانایی نه تنها در محیط‌های آموزشی و پژوهشی، بلکه در زندگی روزمره نیز اهمیت دارد، زیرا به افراد کمک می‌کند تا در مقابل اطلاعات روزمره‌ای که از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی دریافت می‌کنند، هوشمندانه‌تر و آگاهانه‌تر عمل کنند (۱۱). در نهایت، ارزشیابی اطلاعات، بخش مهمی از توسعه سواد اطلاعاتی است که به افراد امکان می‌دهد تا به‌طور مؤثر و آگاهانه از اطلاعات استفاده کنند و از تأثیرات منفی اطلاعات نادرست یا ناقص جلوگیری کنند. این مهارت برای ایجاد یک جامعه آگاه و مسئولیت‌پذیر ضروری است (۹).

نتایج این مطالعه نشان داد که کاربست یا کاربرد یکی

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

دیگر از عوامل مهم در توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران می‌باشد. در تبیین این مسأله می‌توان بیان کرد که‌کاربرد یا کاربست اطلاعات در توسعه سواد اطلاعاتی از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا سواد اطلاعاتی تنها به توانایی یافتن و ارزیابی اطلاعات محدود نمی‌شود، بلکه شامل توانایی به‌کارگیری مؤثر این اطلاعات در حل مسائل، تصمیم‌گیری‌ها، و ایجاد دانش جدید نیز می‌شود. وقتی افراد بتوانند اطلاعات به‌دست‌آمده را به‌طور مناسب در زمینه‌های مختلف به کار بگیرند، مهارت‌های خود را در تفکر انتقادی و حل مسئله تقویت می‌کنند (۶). کاربست اطلاعات به معنای استفاده عملی و هدفمند از داده‌ها و اطلاعات به‌دست‌آمده است. این مهارت به افراد کمک می‌کند تا از دانش خود برای پاسخ‌گویی به چالش‌ها و نیازهای روزمره، حرفه‌ای و علمی استفاده کنند. برای مثال، در محیط‌های آموزشی و پژوهشی، دانشجویان و محققان با استفاده از اطلاعات به‌دست‌آمده از تحقیقات، می‌توانند به توسعه نظریات جدید، بهبود فرآیندها، و ارائه راه‌حل‌های خلاقانه برای مسائل پیچیده بپردازند (۸). بدون توانایی به‌کارگیری اطلاعات، حتی دقیق‌ترین و معتبرترین داده‌ها نیز بی‌فایده خواهند بود. این کاربرد نه تنها به بهره‌وری بیشتر از اطلاعات منجر می‌شود، بلکه به ارتقای توانمندی‌های فردی و گروهی در مواجهه با مسائل و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه کمک می‌کند. همچنین، کاربست صحیح اطلاعات باعث می‌شود تا نتایج عملی بهتری حاصل شود و به اشتراک‌گذاری و انتشار دانش نیز به‌صورت مؤثرتری انجام گیرد (۵). در نهایت، توانایی کاربرد اطلاعات، بخش مهمی از توسعه سواد اطلاعاتی است که به افراد اجازه می‌دهد تا از اطلاعات به‌دست‌آمده به‌طور خلاقانه و کارآمد استفاده کنند و تأثیر مثبتی بر زندگی شخصی و حرفه‌ای خود داشته باشند (۷).

محدودیت‌ها

در این پژوهش، چندین محدودیت وجود داشت که ممکن است بر نتایج و تفسیر آن‌ها تأثیر گذاشته باشد. یکی از محدودیت‌های اصلی، محدود بودن جامعه آماری به دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران بود که ممکن است نتایج به‌دست‌آمده را به‌طور کامل به سایر دانشگاه‌ها و رشته‌ها تعمیم ندهد. همچنین، داده‌ها به‌صورت مقطعی جمع‌آوری شده‌اند که ممکن است نتواند تغییرات و تحولات طولانی‌مدت در سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان را به‌درستی منعکس کند.

از سوی دیگر، ابزارهای ارزیابی مورد استفاده در پژوهش ممکن است نتوانسته باشند به‌طور کامل جنبه‌های پیچیده و چندبعدی سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی را پوشش دهند. همچنین، محدودیت‌های دسترسی به منابع اطلاعاتی به‌روز و معتبر در برخی دانشگاه‌ها می‌تواند بر میزان دسترسی دانشجویان و در نتیجه بر نتایج پژوهش تأثیر گذاشته باشد.

علاوه بر این، تفاوت‌های فردی در توانایی‌های پیشین، انگیزه‌ها و تجربه‌های دانشجویان ممکن است نتایج را تحت تأثیر قرار داده باشد، به‌ویژه در زمینه‌های ارزشیابی و کاربرد اطلاعات. در نهایت، پژوهش با محدودیت‌های زمانی و منابع مواجه بوده که می‌تولند بر عمق تحلیل‌ها و گستردگی نتایج تأثیر بگذارد. این محدودیت‌ها باید در تفسیر نتایج و استفاده از یافته‌های پژوهش در نظر گرفته شوند.

پیشنهادها

برای محققان آینده که قصد دارند در زمینه توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان، به ویژه در رشته‌های علوم ورزشی، پژوهش کنند، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده شامل جامعه آماری گسترده‌تری از دانشجویان در رشته‌های مختلف و از دانشگاه‌های متنوع در سطح کشور باشند تا امکان تعمیم‌پذیری نتایج بیشتر شود و بتوان وضعیت سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی را در سطح ملی بررسی کرد. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های طولی برای بررسی تغییرات و تحولات سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان در طول زمان انجام شود، تا بتوان دیدگاه عمیق‌تری از پیشرفت‌ها و نیازهای آن‌ها ارائه دهند. این رویکرد به شناسایی روندهای بلندمدت و تأثیرات مداخلات

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

آموزشی کمک خواهد کرد. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران به بررسی عواملی بپردازند که می‌توانند بر سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان تأثیرگذار باشند، مانند تاثیرات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و فناوری‌های نوین. این امر می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیستم‌های آموزشی و ارائه راهکارهای بهبود کمک کند.

نتیجه‌گیری

در مجموع، می‌توان بیان کرد که نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در میان دانشجویان علوم ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران نیازمند تمرکز بر سه حوزه کلیدی است: دسترسی به اطلاعات، ارزشیابی اطلاعات، و کاربرد اطلاعات. بهبود دسترسی به منابع اطلاعاتی معتبر، اولین گام در این مسیر است که دانشجویان را قادر می‌سازد تا به داده‌های به‌روز و علمی دسترسی داشته باشند. پس از آن، تقویت مهارت‌های ارزشیابی اطلاعات ضرورت دارد، تا دانشجویان بتوانند اعتبار و صحت منابع را ارزیابی کرده و از اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده پرهیز کنند. در نهایت، تاکید بر کاربرد موثر اطلاعات کسب‌شده در مسائل علمی و عملی، به دانشجویان کمک می‌کند تا دانش خود را به‌طور عملی به کار بگیرند و در تصمیم‌گیری‌ها و حل مسائل مرتبط با رشته خود از آن بهره‌برداری کنند. توجه به این سه حوزه، می‌تواند به شکل‌گیری یک بنیان قوی در سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان کمک کند و آن‌ها را برای مواجهه با چالش‌های اطلاعاتی در آینده آماده سازد.

References

1. Mallia L, Chirico A, Zelli A, Galli F, Palombi T, Bortoli L, et al. The Implementation and Evaluation of a Media Literacy Intervention About PAES Use in Sport Science Students. Front Psychol. 2020;11:368.
2. Lucidi F, Mallia L, Alivernini F, Chirico A, Manganelli S, Galli F, et al. The Effectiveness of a New School-Based Media Literacy Intervention on Adolescents' Doping Attitudes and Supplements Use. Front Psychol. 2017;8:749.
3. Araújo R, Mesquita I, Hastie PA. Review of the status of learning in research on sport education: future research and practice. J Sports Sci Med. 2014;13(4):846-58.
4. Jalali S, Keshvari M, Soleymani MR. Fitness information-seeking behavior among female university students: A qualitative study. PLoS One. 2020;15(8):e0237735.
5. Knisel E, Rupprich H, Wunram A, Bremer M, Desaive C. Promotion of Elementary School Students' Health Literacy. Int J Environ Res Public Health. 2020;17(24):9560.
6. Adler JJ. Students "Tackle" Quantitative Literacy in their Science Communication with Real-World Football Activity. J Microbiol Biol Educ. 2018;19(1):19.1.11.
7. Cusack L, Desha LN, Del Mar CB, Hoffmann TC. A qualitative study exploring high school students' understanding of, and attitudes towards, health information and claims. Health Expect. 2017;20(5):1163-1171.
8. Piko BF, Obál A, Mellor D. Body Appreciation in Light of Psychological, Health- and Weight-Related Variables Among Female Adolescents. Eur J Psychol. 2020;16(4):676-687.
9. Jiménez-Pérez E, Barrientos-Báez A, Caldevilla-Domínguez D, Gómez-Galán J. Influence of Mothers' Habits on Reading Skills and Emotional Intelligence of University Students: Relationships in the Social and Educational Context. Behav Sci (Basel). 2020;10(12):187.
10. Cusack L, Del Mar CB, Chalmers I, Gibson E, Hoffmann TC. Educational interventions to improve people's understanding of key concepts in assessing the effects of health interventions: a systematic review. Syst Rev. 2018;7(1):68.
11. Cusack L, Del Mar CB, Chalmers I, Hoffmann TC. Educational interventions to improve people's understanding of key concepts in assessing the effects of health interventions: a systematic review protocol. Syst Rev. 2016;5:37.
12. Nordheim LV, Gundersen MW, Espehaug B, Guttersrud Ø, Flottorp S. Effects of School-Based Educational Interventions for Enhancing Adolescents Abilities in Critical Appraisal of Health Claims: A Systematic Review. PLoS One. 2016;11(8):e0161485.
13. Rowley J, Johnson F, Sbaffi L. Students' trust judgements in online health information seeking. Health Informatics J. 2015;21(4):316-27.
14. Richardson M, Moore DA, Gwernan-Jones R, Thompson-Coon J, Ukoumunne O, Rogers M, et al. Non-pharmacological interventions for attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) delivered in school settings: systematic reviews of quantitative and qualitative research. Health Technol Assess. 2015;19(45):1-470.
15. Jiménez-Pérez E, Barrientos-Báez A, Caldevilla-Domínguez D, Gómez-Galán J. Influence of Mothers'

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]

Habits on Reading Skills and Emotional Intelligence of University Students: Relationships in the Social and Educational Context. Behav Sci (Basel). 2020;10(12):187.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-19]